

SENAT PORAZIL MOKRAŠKO PREDLOGO

Prvo glasovanje pokazalo premo pristaveh prohibicije. — Kongres bo rešal vprašanje zvezne pomoči za brezposelne predno odide na počitnice

Washington, D. C., 19. maja. — Senat je imel včeraj priliko, da se izreče za legaliziranje piva s 2.75% alkohola, toda zaedni amandament, katerega je predložil senator Millard E. Tydings iz Marylanda, je bil porazen s 61 proti 24 glasovom. Načrt je predvideval tudi 24 centov davka na vsak galon piva, kar bi prineslo vladi okrog \$700,000,000 letnih dohodkov.

Amandament je izzval živahno debato, ki je končala pozno zvečer. Predno je bila zaključena, je senat odobril načrt dodatnih davkov na grozdne koncentrate in sladilne produkte, ki se rabijo pri varjenju piva. Ko je bil Tydingsov amandament porazen, je senat glasoval o predlogu senatorja Binghama glede legaliziranja piva s 4% alkohola. Tudi ta predlog je bil porazen s 60 proti 23 glasovom.

Glasovanje o Tydingsovem amandmentu je pokazalo, da je velika večina v senatu proti modifikaciji Volsteadovega zakona. Za legaliziranje piva je glasovalo dvajset republikancev in dvajset demokratov.

Vprašanje federalne pomoči za brezposelne je prišlo v ospredje, ko je senator Borah posvaril zbornico, da kongres ne sme zaključiti zasedanja, dokler ne sprejme zadnje zakonodaje. James E. Watson, voditelj republikanske večine v senatu, je objavil, da se bo to zgodilo predno odide kongres na počitnice.

Odkril devet milijonov "vode"

Washington. — Da se Louisiana Power & Light kompanija, katere pravni svetovalec je senator Robinson iz Arkansasa in demokrati vodja v senatu, bolj razume na čarovništvo kot pa gledališki fakirji, je bilo te dni dokazano pred zvezno obtožnico komisijo, ki preiskuje manipulacije elektrarskega trusta.

Preiskovalec komisije Charles R. Taylor je na zaslišanju razkril igro, s katero je družba leta 1927 napihnila kapitalizacijo nekaterih "manjših" javnih naprav, katere je dobila pod svojo kontrolo. Družba je plačala za naprave \$9,627,364. Po prevzetju je v nje vložila \$1,026,974, kapital pa je zvišala v knjigah na \$19,299,674. Odjemalci morajo potom višjih cen plačevati obresti od \$8,645,245, ki niso bili nikdar vloženi v podjetja.

Trgovci vidli pot iz depresije v gradbi širokih cest

New York. — Edward A. File-ne, bogat trgovec iz Bostona, vidi pot iz depresije v gradbi širokih cest preko kontinenta. On meni, da bi bilo pri tem delu uspešnih mnogo delavcev. Ceste bi bile tako zvane "super-highways", za štiri avtomobile, ker sedanje ne bodo odgovarjale bodočnosti. Zgradilo naj bi se dva sistema teh cest preko kontinenta.

Papež odredil molitev proti krizi

Rim, 19. maja. — Papež Pij je včeraj objavil novo encikliko, v kateri pravi, da je požrešnost po denarnem bogastvu, komunizem, ateizem in pretirani nacionalizem vzrok današnji krizi in mizeriji po vsem svetu, nato pa poziva vse verne katoličane, naj osem dni molijo in se čuvajo vsake zabave, da se svet "vrne nazaj h krščanskim čednostim in dobrotam."

Kubanska policija odkrila zaroto

Več sto oseb aretiranih v Havani. Zarotniki so baje namerali umoriti predsednika in druge visoke uradnike

Havana, Kuba, 19. maja. — Policija je včeraj razkrila veliko zaroto, katere namen je bil strmoglaviti vlado predsednika Machada 20. maja. Temu so sledile aretacije več sto oseb, med katerimi je veliko število študentov, politikov, inženirjev in vladnih uradnikov.

Do razkritja zarote je prišlo, ko je policija vdrla v urad Kuda-banske amaterske atletske unije v poslopju Manzana de Gobe, ki se nahaja v glavnem delu mesta. Policija pravi, da je bil to glavni stan zarotniške skupine.

Detektivi so zaplenili veliko število dokumentov, rekordov in tiskovin, ki kažejo, da so zarotniki pridobili za svoj načrt več tisoč mož, ki so bili pripravljene dvigniti se proti vladi z orožjem. Revolta proti vladi naj bi bila izbruhnila v vseh šestih provincah istočasno. Določili so datum 20. maja, dan, katerega je vlada določila za praznovanje tridesetletnice ustanovitve republike. Zarotniki so namerali pri tej priliki umoriti predsednika in vse druge visoke vladne uradnike, ki podpirajo Machadov režim. Poleg tega so zaplenili večjo zalogo streliva, orožja in kemikalij. V pamfletih, ki so bili zaseženi, pozivajo zarotniki vse patriotske državljane, naj revoltirajo.

Med onimi, ki so bili aretirani v uradu atletske organizacije, je Enrique Fernandez, prominenten odvetnik, ki je vploval rekrute v revolucionarno armado. Najdena je bila lista imen in naslovov vodilnih zarotnikov, kakor tudi lista imen in naslovov članov kabineta, kongresnikov, županov in drugih uradnikov, katere so zarotniki namerali umoriti.

Vojaške posadke in policija so bili instruirani, naj aretirajo vse sumljive osebe. Havanska policija je odredila preiskavo v stanovanjih oseb, katerih imena in naslovi so bili na zarotniški listi.

Policija ni hotela objaviti liste. Izjavila je, da bo kubanska ljudstvo presenečeno, ko bodo imena vseh aretirancev objavljena, kajti med temi je veliko števil oseb, o katerih se ni pričakovalo, da bi sodelovale z zarotniki, ker imajo važne vladne pozicije.

Organizatorice hočejo poslati v umobolnico

Radikalna prišla z gladovno stavko. Doakova pobočnica zaprosila časopisje, naj o stvari molči

Boston. — (FP) — Ker federalne oblasti ne morejo deportirati Edith Berkman, mlade komunistinje, ki je bila aretirana v zadnji stavki tekstilnih delavcev v Lawrenceu, Mass., jo mislijo poslati v umobolnico. Vsed napada tuberkuloze je bila pred nekaj tedni premeščena iz ječe v bolnišnico.

Kot protest proti postopanju federalnih oblasti, ki jo lahko drže v "preiskovalni" ječi dve leti, kot so to že storile v par sličnih slučajih, je uporna Edith pričela z gladovno stavko. To pa je silno zoprno distriktni načelnici Doakovega deportacijskega departamenta Anni C. M. Tillinghast, ki v mrzljivi do delavstva prekaša marsikatero openšarja.

Bostonsko časopisje, ki je temu slučaju posvetilo že veliko kolon gradiva, je naprosila, naj o gladovni stavki Berkmanove molči, ravno tako tudi o načrtu, da jo oblasti pošljejo v umobolnico. Tej želji Tillinghastove so časopisji ugodili. Berkmanova je bila o tem načrtu obveščena po vladnem odvetniku G. Y. Parkerju.

JAPONSKA BO DOBILA KOALICIJSKO VLADO

Voditelji političnih strank pristali na kompromis. General Araki bo morda prevzel staro pozicijo v kabinetu

Tokio, 19. maja. — Koalicijski kabinet, kateremu bo načeloval Kaisaburu Suzuki, je akoro gotova stvar, pravijo politični opazovalci. To je edina možna rešitev vladne krize, ki je nastala vlad umora premijerja Inukai-a prošle nedelje. Pogajanja med voditelji političnih strank, se glase poročila, so rezultirala v dogovoru.

Večino v novem kabinetu bodo nedvomno imeli člani stranke Seiyukai, ki je najmočnejša politična stranka, vendar pa bodo tudi glavni voditelji ostalih političnih skupin zavzeli važne pozicije v vladi.

Časopisi napovedujejo, da bo mikado poveril sestavo nove vlade Suzuki. Kenkiči Yodizawa bo odstopil kot zunanji minister; nasledil ga bo Sigeru Yosida, japonski poslanik v Rimu.

General Sadao Araki, ki reprezentira skrajno nacionalistično krilo, bo zavzel svojo prejšnjo pozicijo kot vojni minister, da bi se po nedavni resignaciji iz kabineta izjavil, da se bo umaknil v pokoj. Da on spet prevzame to mesto, je glavna točka v kompromisnem dogovoru, ki so ga sklenili reprezentantje političnih strank.

Ta možna imenovanja kažejo, da ne bo velikih sprememb v zunanji in militarijski politiki. Nova vlada bo nedvomno sledila smericam, katere je naglašal umorjeni premijer Inukai.

Borze v Tokiju, Osaki, Nagoyu in Kobi so včeraj odprle vrata po dveh dnevih suspendiranja aktivnosti. Tečaj delne glavnih industrijskih padli od osem do enajst točk, toda pozneje, ko so prišli telegrami, da zunanje države ne verjamejo, da stoji Japonska pred revolucijo, so se spet dvignili.

Starostna pokojnina v Ontariju

Toronto, Kanada. — Nov sporazum med kanadsko vlado in provincio Ontario glede stroškov starostne pokojnine določa, da v bodoče prispevajo v sklad tudi občine. Kanadaska vlada bo trpela 75% stroškov, provinčna 15% in 10% pa občine, ki so bile v preteklosti izvzete.

Urgirna senatska preiskava

Knoxville, Tenn. — Tukašnji list News Sentinel piše, da edino senatsko preiskavo lahko napravi konec terorizmu na kentukiškem premogovnem polju, ne pa akcije, kakršne so podvezle razne grupe pisateljev, dijakov in odvetnikov, katere so oblasti lahko izgnale iz države.

Curtis odveden v zapor

Preiskava priselna na dan nove detajle v Lindberghovem slučaju

New York, 19. maja. — John Hughes Curtis, ki je s svojo fabricirano storijo oviral laskanje Lindberghovega otroka več kot dva meseca, kar je sam priznal na zaslišanju pred policijo prošle torek, je bil aretiran in pripeljan v okrajno ječo v Flemingtonu, N. J. Obtožen je, da je s svojimi napačnimi informacijami namenoma oviral zasledovanje ugrabiteljev otroka.

Njegov slučaj bo prišel pred velenoroto prihodnji teden. Zločin, katerega je obtožen, predvideje tisoč dolarjev denarne kazni ali tri leta zapora, ali oboje.

Policijska preiskava je ugotovila, da je dekan H. Dobson-Peacock, ki je sodeloval s Curtisom pri "zasledovanju" ugrabiteljev, skušal dobiti od otrokovega očeta \$25,000 odkupnine. Ta denar naj bi bil Lindbergh naložil na banki v Norfolk, Va. Da li je Curtis vedel o tej stvari, še ni jasno.

Zaslišanje dr. John F. Condon, ki je izročil odkupnino \$50,000 misterioznim ugrabiteljem, se nadaljuje z veliko energijo. Ta zadeva, ki tvori zagonetno poglavje v Lindberghovem slučaju, še ni pojasnjena.

Policija ne verjame, da je Curtis povedal vse, kar ve. Domneva se, da se skriva nekatere podrobnosti. Charles B. Borland, direktor za javno varnost v Norfolk, je sinoči izjavil, da je Curtis odšel v New York jutraj 2. aprila, to je na dan, ko je Condon plačal odkupnino \$50,000 na pokopališču v Bronxu.

Načrt za deportacijo komunistov

Nova predloga pred kongresom

Washington. — (FP) — Kongresni imigracijski osek je sklenil predložiti nižji zbornici Dnesovo predlogo, ki predvideva nov lov in deportacijo vseh tujezemskih komunistov. Predlogo podpirajo razni elementi — klanovci z juga, tamanijske iz New Yorka in Hooverjevi torijci.

Predložil jo je mladi kongresnik Dies iz Texasa, ki je izrazil željo, da bi rad "jezdil na čelu tekaških rančrjev v New York in očistil mesto komunistov." Ideja se je dopadla tamaniškemu kongresniku Dicksteinu, ki je načelnik imigracijskega oseka, kakor tudi newyorskemu policijskemu komisarju. Slednji je brzojavil Dicksteinu in urgiral deportacijo "tujezemskih komunistov, ki podžigajo domačo mladino k zločinom in nasiljam."

VLADA PROTEKTIRA BIZNIS, NE PA LJUDSTVA

Pravilna znamka na blagu je važnejša kot kvaliteta

New York. — (FP) — Kolikor se vlade tiče lahko podjetnik prodaja odjemalcem vsak strup ali slabo blago, samo da je na njem pravilna trgovska znamka. To je vse kolikor se briga vlada.

V svrhu protekcije odjemalcev pred fakirji, mazači in apri-denim žilvam, katere trgovina je svoje čase še veliko bolj cvela kot danes, da je trg še vedno okužen z nevarnimi in ničvrednimi stvarmi, je kongres pred par desetletji ustanovil Food and Drug administracijo pod okriljem poljedeljskega departamenta. Z namenom, da protektira odjemalce pred slabimi in škodljivimi izdelki.

Ta oddelek zvezne administracije pa bolj protektira podjetnike kot odjemalce. Njegova skrb ni, kaj podjetniki in trgovci prodajajo, ampak pod kakšno znamko je stvar postavljena na trg. To v svrhu, da "ni nepoštena konkurence".

Zanimiv je slučaj "radiothor" — radioaktivne vode, ki se prodaja v lekarnah. Redno uživanje te vode pomeni smrt, ker vsebuje radij — strup —, da se prodaja kot "zdravilo." Radi nje je na primer umrl valed zastrupljenja podjetnik Eben E. Byers v Pittsburghu. Ampak na steklenici je pravilna znamka. Food and Drug administracija je to zadoščevalo in ni podvela nobenih korakov proti prodajanju te vode.

Za stvar se je končno zavzela zvezna trgovska komisija in u-stavila raspečevanje "radiothor" —, kar pa tudi ni v soglasju s nekim odlomkom zveznega vrhovnega sodišča, ki je odločilo, da komisija lahko nastopi proti podjetniku ali trgovcu le tedaj, ako prodaja blago pod napačno značko, ker s to nepošteno trgovino škoduje svojim konkurentom.

Borah svari pred "tretjo stranko"

Washington, D. C. — Senator Borah je v sredo posvaril republikance in demokrate, da je tretja stranka pri letošnjih volitvah neizogibna, če kongres zdaj ne sprejme ukrepov pomoči proti brezposelnosti.

Deportiran bi bil vsak inozemec, ki pripada organizaciji, katere agitura za nasilen prevrat vlade in "zakona" ter moritev vladnih uradnikov. To pomeni, da predloga smatra komuniste za teroristične anarhiste. Predlogi baje nasprotuje demokratiški vodja kongresa Rainey.

Plaz zajel 42 delavcev v tunelu

Obsojeni so na smrt, ker novi plazovi ovirajo reševalna dela

Valparaiso, Čile, 19. maja. — Dvainštirideset čilejskih delavcev je zajel zemeljski plaz pri delu v tunelu Las Raices v andskem gorovju. Grozi jim gotova smrt, ako že niso mrtvi, kajti reševalno moštvo je moralo opustiti poskuse, da jih izkoplje, ker so novi plazovi onemogočili reševalna dela.

Zene in otroci zajetih delavcev so stali ves dan pred vhomom tunela in jokali, ko je krog 800 drugih delavcev skušalo izkopti predor do žrtev. Z delom so morali prenehati, ker so novi plazovi zasuli predor, ki so ga izkoptali.

Tunel skozi andsko gorovje bo dolg nad dve milj, najdaljši v Južni Ameriki, in bo spojil železniško svezno med Argentino in Čilejem. Veliki deževni nalivi v zadnjih dneh so razrahljali zemljo in povzročili plaz. Več tisoč kubičnih čevljev mokre zemlje je nenadoma zasulo vhod v tunel, v katerem so se v tistem momentu nahajali delavci.

Pittsburghski župan obsojen v zapor

Preiskava o korupciji v mestni upravi se nadaljuje

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Župan Kline, produkt Mellonove politične šole, je bil opoznan krivim na obtožbo zločinkega zanemarjenja dolžnosti in obsojen na eno leto zapora. Obsojda je izmenila Mellonovo politično mašino, ki ima glavno besedo pri mestni upravi.

Nekateri drugi uradniki, med temi Bertram L. Succop, direktor mestnega dobavljalnega departamenta, so tudi obtoženi in bodo v kratkem prišli pred sodnika.

Kline je bil obtožen, da je odobril nakup večjega števila trakov in drugih stvari, za katere je moral mesto plačati pretirane cene. Dohleek pri teh transakcijah je šel v šepo mestnih uradnikov.

Kline je bil prvič izvoljen za župana kot kompromisni kandidat l. 1925, ko je nastal spor v republikanski mašini. Za to mesto ga je izbral W. L. Mellon, nečak Andy Mellona, političnega diktatorja v zapadni Pennsylvaniji.

Sedaj bo moral iti Kline v zapor za eno leto, ako bodo višja sodišča potrdila obsojdo. Njegov režim je zatiral civilne pravice in preganjal radikalne delavske voditelje. Moš, katerega je Kline izbral za direktorja javne varnosti, je bil prej v službi Jones & Laughlin Steel Co. kot superintendent premogovne in železarske policije.

Pred nekaj meseci je Kline informiral zveznega senatorja Davida A. Reeda, Mellonovega reprezentanta v višji kongresni zbornici, da Pittsburgh ne potrebuje federalne pomoči in bo sam skrbel za nasiljevanje lačnih delavskih družin, te dni pa so vse dobrodelne organizacije podale izjavo, da je federalna pomoč absolutno potrebna.

Brat newyorškega župana zapleten v korupcijo

New York. — Samuel Seabury, ki vodi preiskavo korupcije v mestni upravi, je v sredo izjavil pred zborničnim odeskom, ki tudi preiskuje to stvar, da je dr. William H. Walker, brat newyorškega župana, prejel \$2828 "komisija" od W. J. Scanlana, ki je prodal mestni upravi opremo za čiščenje ulic.

Redukcija plač tekstilnim delavcem

Billerica, Mass. — Talbot Mills kompanija je reducirala plače za 12 in pol odstotka, stanarino stanovanjem pa za \$10. Prizadetih je 300 delavcev.

POLOŽAJ TEKSTILCEV V DVEH DRŽAVAH

V Ameriki gredo mezde navzdol, v Rusiji navzgor

New York. — (FP) — V najbolj industrialno razviti deželi, Ameriki, plače stalno padajo in so v nekaterih industrijah najnižje v zadnjih 40 letih. V Rusiji, kjer ob napetih živcih in ob velikih žrtvah postavljajo industrijski in socialni temelj novi družbi, gredo plače navzgor.

Ta kontrast je posebno viden v tekstilni industriji obeh držav. V tej ruski industriji so bile plače v tem letu zvišane od 10 do 16%, poroča Labor Research asociacija v New Yorku; v primeri z letom 1927 so ruski tekstilni delavci lanske leto prejeli plače za 22% višje plače, kar pokažejo stalen porast med v deželi sovjetov.

V Ameriki, kot znano, so bile plače v tej najbolj protektirani industriji tekom krize radikalno znižane v vseh tovarnah, da bi bili tekstilni delavci še prej med najnižje plačanimi. Sedanja povprečna mezda ni znana, vendar pa je dvomljivo, če znaša za vso industrijo več kot \$12 na teden — najbrž manj.

Kako ekstremne so redukcije v tej industriji pokažejo slučaj Lorraine Mfg. kompanije v Patuckettu, Rhode Island. Od zadnjega januarja je ta družba še petkrat reducirala mezde. V januarju so tkalci imeli \$1.17 od 100,000 "picks" ali gibov stavov. V februarju so dobili kar dve redukciji, drugi teden v mesecu za tri cente in dva tedna posneje za nadaljnjih pet centov. V marcu so jim bile plače znižane na 92 in pol centa, v začetku aprila zopet na 74 in pol centa in v drugi polovici aprila pa na 68 in pol centa, ali skupaj za krog 45% v treh mesecih.

Družba je vse to izvedla s grožnjami, da bo v drugem slučaju zaprla tovarno. To grožnjo je tik pred zadnjo redukcijo delno tudi izvedla s tem, da je odslavila delavce s dveh šihov, delovnik za ostale pa reducirala na štiri dni na teden.

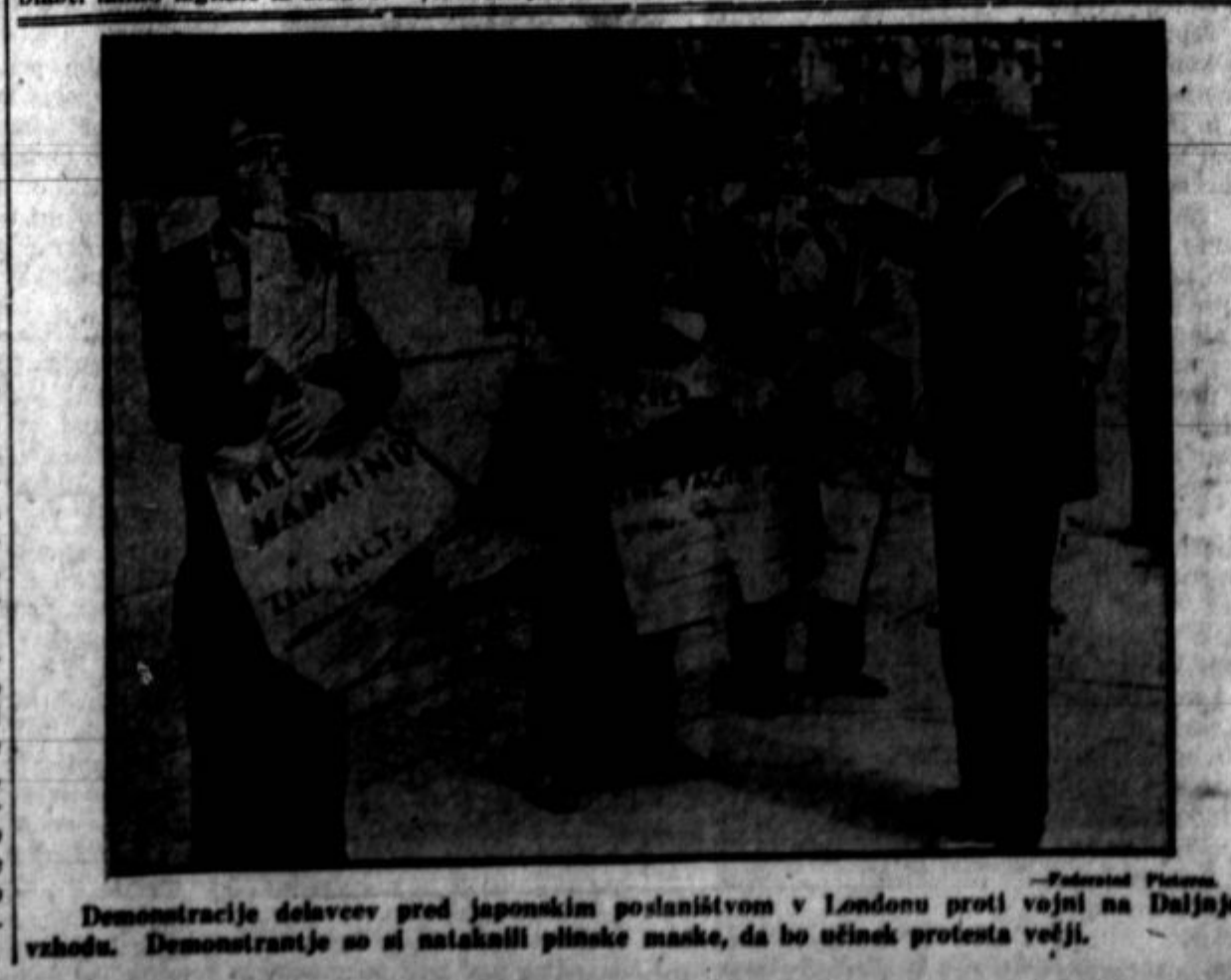
Poleg redukcij in odslavitve pa je družba zvišala produkcijo na delavca nad 30%. Še pred par meseci je vsak tkalec obratoval šest stavov, sedaj jih mora osam. Pred par leti je obratoval štiri stavke.

Slučaj te družbe, da bi ekstrem, ni izreden, ampak je tipičen v tej industriji. Nove pri-glasne metode, s katerimi stalno zvišavajo produkcijo, so sredstva slepih tekstilnih barov — "proti krizi". Te metode omogočajo redukcijo delavcev in med in slednje pa zopet povzročajo padanje konsuma. Padanje konsuma pomeni manjši trg, manjši trg pomeni novo odpuščanje delavcev. Zmanjševanje trga in metanje delavcev na cesto pa pomeni redukcije plač.

V tem bedastem vrtincu se suče vsa tekstilna industrija in tudi druge. Da ta proces ne vodi drugam kot v kompletno anarhijo in končno pogubo, je jasno vsakemu, ki zna logično misliti in kar pokažejo tudi tekoče razmere. Vlada, edina kompetentna sila, pa se ne zgrane, da bi napravila konec temu zločestemu vrtincu, ki razen bogatinov na vrhu upropašča široke ljudske sloje, mesta in deželo.

Zatiranje unij v Latviji

Amsterdam. — Tajništvo Mednarodne federacije transportnih unij poroča, da je latvijski diktator zatril vse unije na železnica in sploh med vladnimi uslužbenci. Tajništvo pravi, da je to krillev versalske pogodbe, ki priznava delavcem pravico do organizacije. Da svet ne izve o razmerah v tej "republik" ob Baltičkem morju, skrbi diktatorja potom stroge censure. Persekucije vseh radikalcev so nekaj vsaidanega.

Demonstracije delavcev pred japonskim poslanstvom v Londonu proti vojni na Daljnem vzhodu. Demonstrantje so si nataknili plinske maske, da bo učinek protesta večji.

Profesor na berlinski univerzi Maks Rubner je pri študiranju vprašanja, koliko energije potrebujejo posamezni vrstenci, postavil preprosto vilo, da je poraba energije pri majhnih bitjih sorazmerno vedno večja kakor pri velikih. Potrošnja energije pa je na drugi strani zanesljivo merilo za izdatnost presnove, tedaj tudi za množino hrane, ki jo žival potrebuje. Čim manjša živalca, tem več hrane potrebuje v primeri s telesno težo. Prav majhne živalce potrebuje dnevno za večkratno lažno težo hrane. Mladina hrane, ki jo potrebujejo, se ne ravna po merah

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

STRELJAL V SOVRAŽNICO IN SEBE

Ljubljanski streljalec Brecljnik streljal na trgovko Delakorda in nato še sebi pognal več strelcev v prsi

Ljubljana, 27. aprila 1932. Dne 26. aprila proti večeru se je na Dunajski cesti in na Gosposvetski cesti zaključilo s streljalskim sovražstvom med dvema človekoma, med sedlarjem in lastnico delavskih trgovin. Na Dunajski cesti ima svojo trgovino z usnjenimi izdelki gospa Delakorda, hčerka ustanovitelja te trgovine, pokojnega Koehlerja. Ta pokojni Koehler je zaposloval dolga leta sedlarja Alojzija Brecljnika, ki je bil uslužben pri njem od 1904 do 1927, torej nad 23 let. Brecljnik je bil dolgo let poslovođa te firme, ki ima na dvorišču trgovine tudi svojo delavnico. Brecljnik je dolgo sanjal o tem, da bo trgovino po Koehlerjevi smrti prevzel sam. Mogoče se je pletlo tudi tako, da se bo oženil s Koehlerjevo hčerko Rozo in da bo sta skupaj vodila trgovino. Toda iz teh sanj ni bilo nič. Hčerka Roza se je poročila z uradnikom Delakordo ter sama prevzela trgovino, Alojzij Brecljnik pa je moral iz kraja svojih sanj drugam ustanoviti svojo delavnico. Na Gosposvetski cesti je dobil delavnico in delal samostojno. Tudi oženil se je. Šlo mu je dokaj dobro, a zadnje čase je začel v težave in hude skrbi. Morda mu je v spominu oživel, kako je sanjal nekoč in kako so se vse sanje podrele, znova se je v njem zbudila mržnja do Delakordove.

In večer 26. t. m. se je zgodilo. Alojzij Brecljnik je po dolgih letih spet stopil v kraj svojih sanj: Šel je na Dunajsko cesto, stopil v trgovino pred Delakordovo gospo, potegnil nabit revolver iz žepa ter oddal tri strelje na Delakordovo. Prvi strel je zadel gospo v trebuh, drugi v prste leve roke, tretji v desno ramo. Nato je Brecljnik zbežal in se vrnul v svojo delavnico. Tu je za hrbtno vajenca nabil revolver ter si pognal kroglo v prsi. Vajenec je zakričal, mošter pa ga je naprignil revolverjem napodil iz delavnice. Nato je šel nabil revolver ter si pognal v prsi še nekaj krogel. Zgrudil se je. Pomočnik Osredkar ga je prestregel, ko je omahnil, in nje-mu je težko ranjeni Brecljnik se naročil, naj pozdravi ženo in otroka.

Reševalni avto je prepeljal v bolnico Delakordovo, potem pa je bil takoj spet poklican na Gosposvetsko, od koder je odpeljal v bolnico Brecljnika. Oba so v bolnici na kirurškem oddelku brž operirali. Brecljnikovo stanje je zelo nevarno in bo po mnenju zdravnikov najbrž podlegel, dočim utegne Delakordova poskodbe preboleti.

Umrli so: v Šostanju 70-letni Jurij Zak, v Polulah pri Celju 87-letna zasebnica Marija Kranjčeva, v Mariboru 41-letna Marija Hegendorferjeva, 80-letna Marija Loeschova, na Vrhniki 89-letna Ivana Brcljeva, v Ljubljani Ludvik Ošaben, elektro-tehniški vajenec.

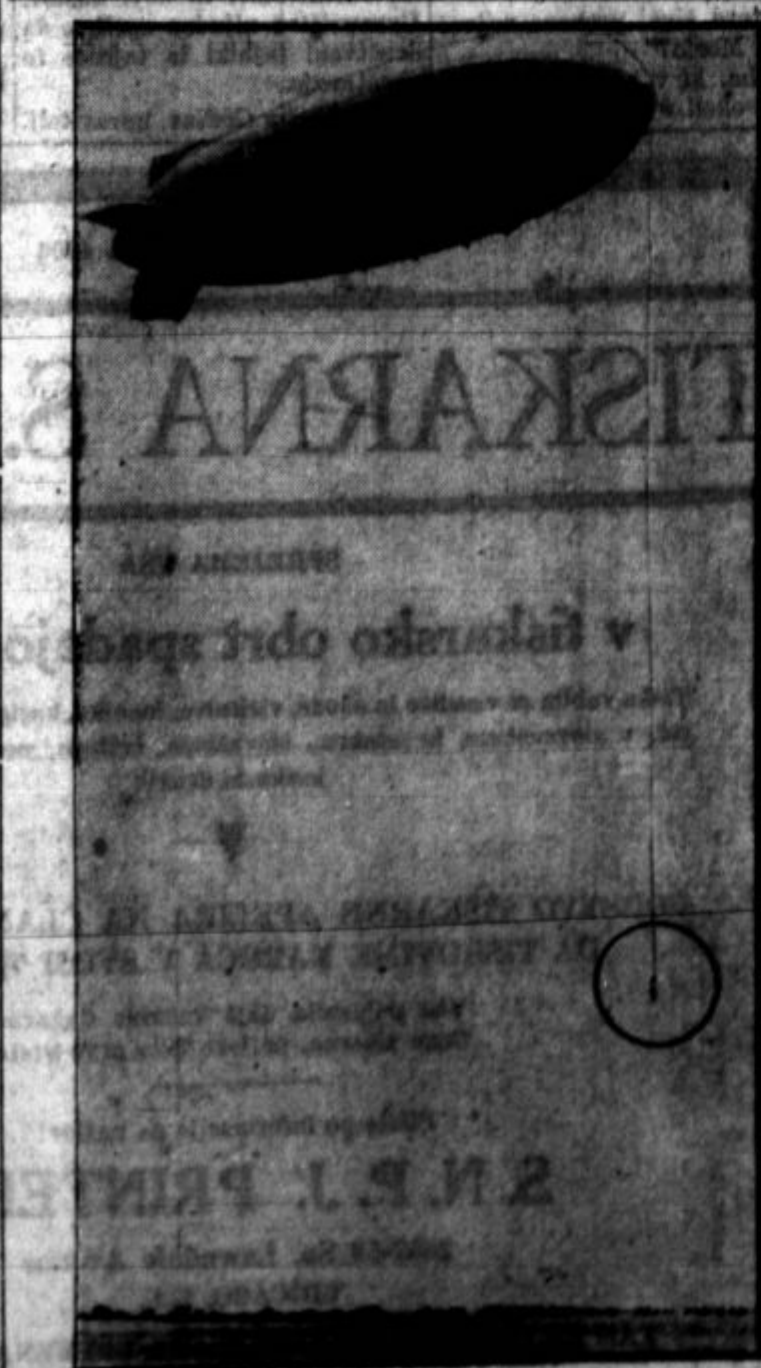
Kmetijska eksportna zadruga v Mariboru je bila te dni z odlokom banske uprave razpuščena. Omenjena zadruga je imela svoj zavarovalni oddelak, ki je deloval najbolj uspešno. Toda njegovo poslovanje ni bilo v redu. Banska uprava je odredila revizijo, pozaprla glavne odbornike in zdaj zadrugo razpuštila. Aretiranci so bili kmalu po aretaciji izpuščeni, a poslovanje zadruge je prekoračilo delokrog in zato je banska uprava zadrugo razpuštila.

Goethejeva proslava v Zagrebu. — Ves svet se spominja 100-letnice smrti velikega nemškega pesnika Goetheja. Leto 1932 je za Nemce jubilejno leto. Proslaviti so hoteli ta jubilej tudi v Zagrebu. Narodno gledališče je nameravalo uprizoriti v nedeljo 24. t. m. Goethejevo dramo "Egmont", a jo je — policija prepovedala, česar, da se v drami riso borba naroda za svobodo, kar bi lahko Hrvatje vzeli nase ter po-

vzročili nemire. Vest o tej prepovedi so seveda jubilejno razpoloženi Nemci zapisali z debelimi črkami v dnevnikih... Louis Adamič v slovensčini. — O "Dinamitu" našega ameriškega pisatelja Louisa Adamiča so poročale tudi naše revije in dnevniki, v Ljubljanskem zvonu pa je bila priobčena tudi njegova "Uganka" v prevodu. V sbirki "Slovenske poti," ki jih izdaja Tiskovna zadruga, ureja pa pisatelj Jus Kozak, izide knjiga Adamičevih esejev o delavskem življenju v Ameriki. Eserde in članke je priredil Adamič sam za knjižico do 100 strani. Prevaja jih Anton Debeljak. Članke so sestavljeni tako, da tvorijo celoto in kažejo delavsko življenje v Ameriki z vseh strani. Neki slovenski esejist, ki je Adamičev rokopis prebral, trdi, da tako o tej snovi še nihče ni pisal in da je Adamič s svojimi članki in opisi zadel prav v živce ameriškega življenja. Knjižica izide takoj v začetku 1933 leta ali pa mogoče še h koncu tega leta. — Koncem aprila pride Adamič v Ljubljano, kjer se sestane tudi s književniki, ki ga težko pričakujejo.

Požar pri Železnikih. — Pri Hrovatu v Davci pri Železnikih je pogorel hlev z gospodarskim poslopjem. Pogorela je tudi streha stanovanjske hiše. Hiša stoji na samoti in požara v okolici ni opazili, zato tudi ni bilo gasilcev. Iz hleva so nekaj živine rešili, ena junica in en prešič pa sta pogorela s poslopjem vred. Škoda je za posestnika zelo velika. Požar je zanetila zlobna roka požigalca, ki ga zdaj zasledujejo. V okolici Železnikov je bilo letos že več požarov.

Proslava dr. Korošca. — Dr. Korošec, vodilni politik klerikalcev, večkratni minister beograjske vlade, vladni predsednik po umoru Radica, minister prve diktatorske vlade, zadnje čase v opoziciji, praznuje letos svoj 60. rojstni dan. Klerikalci so v tej svoji opozicijski dobi izbrali tudi ta moment ter organizirali velike proslave tega jubileja. V vseh župnijah nameravajo prirediti slavnostne akademije in zborovanja. Če bi se radi proslavljali in kazali Beogradu svojo številčno moč, bi si za proslavo lahko izbrali boljši objekt, kakor pa je dr. Korošec a svojo vremensko politiko. Režim, proti kateremu so, je pomagal ustvariti baš dr. Korošec!

Nesreča na zrakoplovu Akron. Dva moža posadke sta padla na tla in se ubila, tretji je pa visel na vrvi poldrugo uro, predno so ga rešili.

Volitve na Koroškem. — V občinskih volitvah na Koroškem je bilo izvoljenih občinskih odbornikov: 981 socialnih demokratov, 260 krščanskih socialistov, 818 narodnih socialistov, 1391 gospodarske stranke, 219 kmečke zveze, 18 komunistov, 7 pristašev gospodarskega bloka, 1 Velenec, 7 hajmverovcev in 205 Slovencev.

Požiri in vplomi v Beli Krajini. — Pred nekaj dnevi je spet nekdo zažgal v Semiču zidnico posestnika Stariha iz Brstovca. Domači delavci so bili še pokonci ter ogenj pogasili. Zidnica pa je uničena. To je tretji požar v neposredni tamkajšnji okolici. Poleg požigalcev pa se klatijo tamkaj tudi vplomci, ki izvršujejo vplome tako pogosto, da se prebivalstvo boji vsakega tujca, ki prihaja v vas. Manjši vplom je bil izvršen pri posestniku Bergantu iz Podrebra. Vplomci so mu odnesli večjo zalogo suhega mesa in celo kanto masti. Orožniki so prijeli nekega sumljivega človeka L., ki ga je vga vas smatrala za vplomca. Orožnikom je priznal vplom ter jih odvedel v gozd pokazat, kjer ima skrite gnjati. Tam so po drevmu viseli kosi suhega mesa in za neko skalo je bila skrita kanta masti.

Ubila napadalca. — Pri Sv. Jederti v Gotovlju v Savinjski dolini živita posestnik Ivan Turnšek in 43-letni čevljar Stefan Vitrih. Na neki sodni razpravi lani sta čevljar in njegova žena pričala proti Turnšku, ki je zaradi tega kuhal silno jezo proti temu dvema. Stalno je napadal čevljarja, prihajal v njegovo stanovanje pijan ter čevljarja in njegove žene dejansko napadal. Prejšnji mesec je Turnšek Vitrihovo ženo tako pretepel, da je morala nekaj časa ležati in je bil zato Turnšek obsojen na 6 tednov zapora. To kazen bi bil moral nastopiti 26. aprila. Nekaj dni poprej pa je spet napadel oba Vitrihova, ki sta se poslej zaklepala doma, ker sta se bala divjega Turnška.

Dne 25. t. m. pa je prišel nenadoma v Vitrihovo stanovanje ter začel pretepati slabotnega čevljarja. Vitrihova žena je za obrambo moža vrgla pest popra Turnšku v oči. Ta je podivil, planil proti Vitrihovi, ta pa je v silobranu zgrabila sekiro ter dvakrat s topim koncem udarila Turnška po senecah, da se je zgrudil. Ko je hotel vstati, je dobil še nekaj udarcev po glavi. Smrtnim poškodbam je Turnšek naslednjega dne podlegel. Vitrihovo so aretirali, a najbrž bo izpuščena, ker je ravnala v silobranu.

Slike iz sodobne Rusije

Izpod peresa nemškega publicista Hansa Siemensa je izšla knjiga "Russland — ja und nein," ki po vsaj verjetnosti priložnost nepristransko alika prilike v današnji Rusiji. Zanimiva je osobito zavoljo tega, ker je pisec bival še ob koncu lanskega leta v Rusiji in je njegovo poročilo še vedno aktualno.

V naslednjem podajamo nekoliko slik iz sovjetskega javnega življenja, prepuščajoč čitateljem, da ocenijo, koliko so zaključki Siemensa pravični, koliko pa so samo plod pesniškega duha.

Razgovor

Moskovske ulice so polne ljudi. To je posledica uvedbe petdnevnega delovnega tedna. Nedelje ni, lahko pa se tudi reče, da je vsak dan nedelja. Vaak dan je za eno petino ljudi prazen, za ostale štiri petine pa delavnik.

Cestna železnica in avtobusi so vedno prenapolnjeni, sledijo drug drugemu tako pogosto, kakor pri nas in voziijo zelo hitro. Sprevodnik — najčeste sprevođenica — ne leta po vozu, marveč sedi pri zadnjih vratih in pobira vatopino od vatopajočih. Vatopa se samo zadaj, izstopa samo spredaj. Samo za matere z majhnimi otroki vlada izjema, da lahko vatopajo tudi spredaj. V tem primeru si potniki podajo denar in vzame letka iz rok v roke od matere do sprevođenika in obratno.

Na nekaterih postajah prete nadzorniki. Kdor izstopi zadaj, mora plačati rubelj kazni. Ako je grešnik deček, steče kratkotalo proč in ves voz se mu veselo smehlja, tudi nadzorniki.

Na Sverdlovskem trgu, kjer sijajo sonce, so vse klopi zasedene. Najdem si prazen sedež poleg stare ženske beraške vnanjosti. Ženska me vprašuje, dali sem Američan?

"Ne, Nemec," ji odgovorjam. "Ali znate nemščino?"

"Da. Tudi angleški in francoški," pripoveduje ženska.

"Kako se vam godi zdaj?" poizvedujem.

"Kakor vsem."

"Ne. Slabo. Burzujka sem, tudi volilne pravice nimam."

"Tadaj niste komunistka?"

"O, ne. Komunistov je malo."

"Če jih je malo, kako to, da se tako dolgo drže?"

"Mogočniti so, zelo mogočniti. In — kdo naj stopi na njih mesto? Ako bi jih ne bilo, bi bilo še slabše. Bog nas varuje belih generalov! Boljševiki pa niso neumni niso. Ali ste bili kdaj prej v Rusiji?"

"Ne."

"Potem ne morete razumeti tega. Rusija ne bo propadla. Saj se pod carjem ni."

Po kratkem presledku vpraša dama:

"Stanujete v Grand Hotelu?"

"Da."

"Je se tam dobro, ne? Kakor v Parizu?"

"Tako? — Da, čisto dobro je, zelo obilno."

Dama se smehlja:

"Vidim, da vam ni všeč. Za nas pa je Grand Hotel paradiz. Gorko je tam in človek je, kolikor hoče. Za vas, ki prihajate iz Nemčije, to seveda ni. Povejte mi, tu pravijo, da je v Nemčiji zelo mnogo brezposelnih. Ali je res?"

"Seveda je. Več ko tri milijone brezposelnih imamo."

"Kako pa žive v brezposelnosti? Bolje nego mi v Moskvi?"

"Ne morem odgovoriti, ko ne vem, kako živite vi."

"Mi živimo slabo."

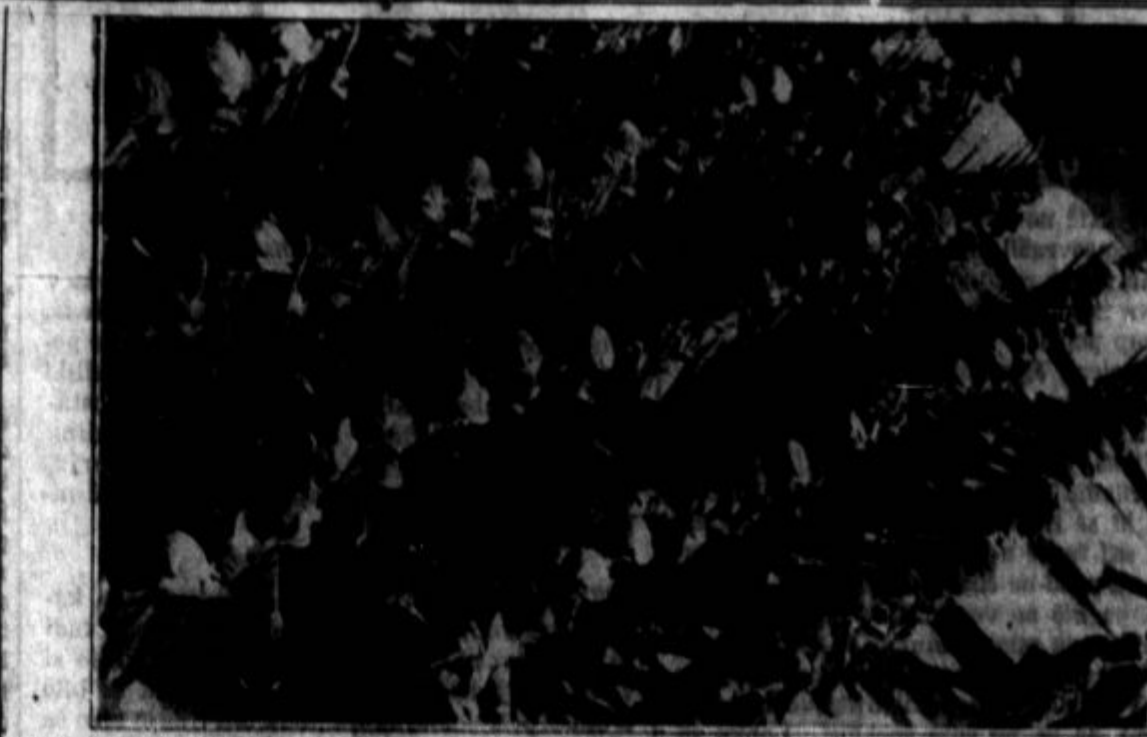
"Dobro tudi brezposelnosti v Nemčiji ne žive."

"Tako je. Ali razloček je v tem: Pri nas živijo vsi slabo!"

"Ali bi ali radi spet v Evropo?"

"Da, ker sem stara. Burzujka sem, ali mene ni toliko škoda. Večji dogodki so napačni, nego je moja beda. Najboljši ljudje so mrtvi!"

Nato tiho meni na uho: "Črtni boljševiki. Odkar ni več Ljennina, so sarovi in zabiti. Domisljava drhal! Pravice ni, toda človek je navezan na življenje!"

Parada oboroženih delavcev pri prvomajskih demonstracijah v Moskvi.

V restavraciji

Lačen sem in ne da se mi iti v Grand Hotel. Gostilne so v Moskvi redke, pa vendar najdem eno. Na jedilnem listu, ki vliči sunaj, razberem "boršč" — 30 kopejk.

Lokal je zelo poln. Najprej je treba iti k blagajni in si kupiti nakaznico. Čez deset minut pridem na vrsto, plačam 30 kopejk za boršč in še 30 kopejk za jed, ki jo na slepo srečo pokazem na jedilnem listu. Natakari, ki mu dam nakaznico, mi prinese juho, neke vrste polnjeno zelje in krošnik s tremi velikimi kosi kruha. Juha je boršč, dosti zelja in rdeče pese. Meni se zdi sijajna. Zelje je polnjeno z neko zmesjo, iz katere razločim samo riž. Polito je z neko omako. Močno mi gre v slast. Vse pojem, le kruha ne morem, ker je preveč.

Potem se ogledujem in vidim, da sem skoraj edini, ki je pojedel vse. Po vseh misah stoje krošniki, komaj napol prazni. Zelje in pesa sta ostali, le juha ni več. Od polnjenega zelja so snedli ljudje le notranjo zmes s rišem, zelje pa je ostalo nedotaknjeno. Tako je akoraj na vsakem krošniku.

Tako velikanske količine puščenega kruha pa nisem videl še vsa življenje. Kruh leži po krošnikih, misah in stoli, po tleh in po hodniku. Skoraj da je prometna ovira.

Presveč je in prevlačen. Kameje sem ga spoznal natančneje: kadar je suh, je sicer še vedno težak, zato pa tečen in okusen. Tu ga ljudje pušajo. Saj so mi vendarle pravili, da je v Rusiji glad!

Kdo so sodniki

S prijateljem Američanom, ki govori izvrstno ruski, hodiva po sodniških. Sodstvo je v Rusiji decentralizirano, vsak okraj ima svoje sodišče. Le težji zločini pridejo pred višje sodišče, politične zadeve pa sodi G. P. U. Pojem političnega prestopka je v Rusiji zelo razširjen.

Sodišče, kamor dva prišla, je kazensko sodišče za male prestopke, obenem pa posvetovalnica in urad socialne zaštite. Tu di civilne zadeve obravnava. Sem na pride samo, kdor je obtožen tatvine ali goljufije, kdor je zalil soseda ali kdor ne vrata dolgog, sem se zateče tudi žena, ki ji je mož ušel, deklica, ki hoče alimentacije za svoje dete, dete, oče, ki ga sin noče podpirati in zakonci, ki s dodeljenim stanovanjem niso zadovoljni.

Za naše evropske pojme vsakakor presenečenje: Sodišče, ki je obenem posvetovalnica in urad socialne zaštite. Drugo, nič manjše presenečenje pa je v tem: sodniki in sodni uradniki se v ničemer ne razlikujejo od strank. Ne samo, da se zdijo enaki z obtoženci in s onimi, ki iščejo pri njih sveta in pomoči, marveč so jim v resnici tudi enaki. Sodniki so istotako delavci, kakor stranke, kojih zadeve obravnava.

Najina prijateljica, debelkasta sodnica, ki sva jo imela večkrat za perico ali pometalico, nam poljanjuje, kako je v Rusiji s sodniki in s sodstvom nižje stopnje:

"Izkušenih juristov pri nas ni. Imamo samo enega, pa še ta sedi v upravi. Včasih gremo k njemu po svet. Sodniška mesta se pri nas zasedajo tako: Delavci tovarne izvolijo svoje delegate, ki jih smatrajo za sposobne, da se jim poveri resni sodniški posel. Ti izvoljenci prisostvujejo raz-

pravam, včas posej začasnih prisodnikov, svačer pa imajo tečaj, kjer se uče sovjetskega prava in plačniškega poslovanja. Po nekoliko mesecih učenja moramo poročati delavskemu sovjetu in ako delavci spoznajo, da smo za raho, nas stalno delegirajo na sodišče. Nato se moramo še ved učiti in smo po enoletni praksi pravi sodniki. Po parkrat na leto moramo svojim tovarišem poročati, kako vršimo svojo vlogo. Ako so tovariši zadovoljni, lahko potem ostanemo sodniki dve do tri leta."

"In potem?"

"Potem se vrnemo spet v tovarno na delo, ako nas ne odpokliče obratni sovjet še prej, kadar delavci mislijo, da svoji nalogi nismo kos."

"Ali ni težko vračati se v tovarno po treh letih sodnikovanja?"

"Težko? Mi se tega val veselimo. Sodnik je gotovo časten posel, tudi tedensko je lažji nego tovarniško delo. Ampak duševno! Slišati ste, da sem stroga sodnica. Stroga sem, ker moram biti. Po razpravi pa sedim v plačni in se jokam. Toliko bede, krivice in neumnosti! Kakšen mora biti človek, ki je rad sodnik? Ko so me deločili za to, sem bila ponosna, danes pa si želim nazaj v tovarno, da bom lahko spet mirno spala brez teških misli. Samo še eno leto sodništva imam pred seboj."

"Kako pa je s plačo?"

"Plača je ista kakor v tovarni. Dohodki ne, zamamljo nikogar iz tovarne v sodno dvorano. Razen tega je delo v tovarni lažje in enostavnejše."

"Ali se sodniki izbirajo samo iz tovarniških delavcev?"

"Nikakor. Iz vseh podjetij in uradov. Tu so n. pr. tudi učitelje in dijakinje medicinske. Samo poklicnih pravnikov ni."

Pred sodiščem

Dva moža sta obdolžena popolnoma enakega prestopka. Stanujeta v isti hiši in sta prijatelja. Eden izmed njiju je "burzuj", sedaj knjigovođa v neki tovarni, drugi pa je častnik rdeče vojske in član komunistične stranke. Obdolžena sta, da sta doma kopičila srebrne rublje, kar je strogo zabranjeno. Ko so val komaj izdani srebrnjaki začeli izgubljati iz prometa, je G. P. U. take prestopke kaznovalo s smrtjo. Danes so sodbe mlačje.

Pri vsakem izmed obdolženecv so našli po 30 rubljev. Oba se izgovarjata, da gre za domači otroški hranilnik. Bivši "burzuj" dobi le ukor, rdeči častnik je obsojen na tri leta pregnanstva. Za isti prestopek dve različni sodbi!

Sodnik utemeljuje: "Tvoj prijatelj je burzuj. Ti pa si častnik rdeče vojske in član stranke. Ako nisi naš ljudje ne spoštujemo naših zakonov, kako naj to zahtevamo od drugih? Tebe moram strožje kaznovati nego vsakoga drugega."

Zdi se, da tu nastaja nova pravno pojmovanje, nova morala, ki je naša popolnoma tuja. Ne nova teorija, marveč novo življenje. Na vsak način moram temeljito proučiti ruska sodišča.

Kako sodi naša sodnica

Na vsem sodišču ni niti enega oboroženega človeka. Niti orožnika, niti stražnika, niti sodnih slug. Priče kličejo s hodnika v dvorano na ta način, da sodnik pravi: "Naj bo kdo tako dober, pa naj pokliče pričo Ivanova." Kdor je najbližji vrat, vstane in izpolni sodnikovo željo.

Najina prijateljica obravnava krivdo žensko, da je nakopičevala živila. Obtoženka je uporna in noče povedati, kako je verjela v živili. Pri nji so našli par funtov moke, sladkorja, masti in mila, ki si jih ni mogla nabaviti na redni način. Tudi tuje nakaznice so dobili pri nji.

Sodnica vpraša:

"Odkod imaš živila in nakaznice?"

"Ne vem."

"Pa pusti, če nočeš povedati. Lahko si jih ukradla, prislepala ali našla. Dejstvo je, da so jih našli pri tebi. Vedela si, da bi jih ne smela imeti. Ako bi val tako delali, bi bila vsa naša preiskrba v nevarnosti in nastal bi glad. Ti si se teško pregrešila nad vsem narodom. Čuj sodbo: šest mesecev zapora!"

"Ali imaš otroke?"

"Da. Tri."

"Imaš moža?"

"Ne."

"Ali pa je tudi res, da imaš tri otroke?"

Obtoženka nejevoljno: "Saj lahko povprašam."

"Saj tudi bom."

Ni več vprašanji. Niti po možu, niti po otrokih, ali so zakoniti, ali je vdova, ali ji je mož ušel. Čez par minut pride predsednik sovjeta najemnikov hiše, kjer stanuje obtoženka.

Poznaš to žensko?" ga vpraša sodnica.

"Seveda. Balokova je, pritičje levo."

"Ima otroke?"

"Ima. Tri."

"Ali je dobra mati?"

"Bo že," se zaameje mož.

"Saj ima poln briog živili. Njeni otroci ne stradajo!"

Sodnica se smehlja, obtoženka se čuti rešeno. Toda sodnica je takoj resna:

"Tebi se pač ni treba smeja-ti. Morda si dobra mati, ali si tudi alaba državljanka. Kaj naj storimo s njo?" se obrne sodnica k poslušalstvu. "Otroci ne moremo kaznovati. Ako njo zapremo, morajo otroci v sirotišnico. Naši javni zavodi pa so alromani, otrokom bi bilo tam težje."

Nato se obrne k obtoženki: "Pojdi domov in ostani dobra mati. Skrbi za svojo dečo! Ali ne tako, kakor domlej, s sleparstvom in tatvino. Če se boš leto dni vedla pošteno, bo sodba poabljena. Ako pa boš še nadalje počenjala take stvari, pa tvojim otrokom ni pomoči! V zapor pojdeš. Nu, le pojdi, si že opravila." — Zis.

Zavarovanje proti brezposelnosti izvedljivo

Komisija pravi, da bi stroški ne bili previsoki

Boston, Mass. — Državna komisija za stabiliziranje zaposelnosti je te dni objavila svoje poročilo, v katerem pravi, da je zavarovanje proti brezposelnosti izvedljivo brez večjih stroškov. Ako bi bila država imela tako zavarovanje tekotom šestih let pred krizo, bi bila z malimi prispevki lahko zgrajena rezerva \$70.000.000, kar bi omogočilo plačevanje brezposelnostne podpore \$10 na teden in ne manj kot deset tednov na leto.

Ta rezerva bi se bila agračila, ako bi bili podjetniki prispevati od sedem do enajst stotink centa na vsak dolar vrednosti blaga, pravi komisija. S tem bi bili delavci vsaj delno zaščiteni pred pomanjkanjem valed brezposelnosti.

Ivan Jontez:

POTRES

Iz kronike velike krize

"Kaj ve? Nič ne ve!" se je obregnil Zidar, ki je v duši zasovražil mladeniča, ki mu je openel baharijo ter mu prikrito namignil, da se vaa njegova namisljena bogatija lahko čez noč sesuje v kup pepela.

Oni je molčal, oglašil pa se je drugi, Mike Boltežar, Zidarjev dožnik, ter glasno pritrdil Zidarjevim besedam:

"Prav imaš, John: nič ne ve. Kaj bi vedel takšen-le mladič! Pa tebi bo oponašal bahavost, tebi, ki se ti ni treba niti najmanj bahati... Eh, saj fante ne ve, kaj je izbrbljal. Ker bere tiste na-pred-ne časopise, pa misli, bog ve kaj že ve, pa nič ne ve, revaček neumni. Eh, saj ni vredno, da misliš nanj. Kar pozabi ga."

Toda Zidar ni bil prav pri volji pozabiti predrneža. V mislih je ponovil njegovo ime ter si zabíčeval, da ga ne sme pozabiti. Lahko se mu še ponudi priložnost za maščevanje...

Zatem je Zidar ostavil svojo družino ter stopil v dvorano. Marjeta je sedela med dvema debelima ženskama, ki sta ji izkazovali precej pozornosti, ter se pomenkovala z njima. Tilka je sedela pri materi in z živahnimi očmi sledila plesalcem. Johnny, Pavel in Anica so plesali.

Ob pogledu na svoje zdrave in brhke otroke se je Zidar radostno nasmehnil in prvi so se mu ponosno napele. Nima vaakdo tako čvrstih in postavnih fantov ali tako zalih hčera. Samo, ko je opazil, da je Ančin plesalec Jože Grebenc, tisti, ki ga je bil razžalil z besedami o bahatstvu, se mu je obraz stemnil in v očeh sta se mu vtrnila dva jezna bliska. Ni mu bilo po godu, da zbadljivi fant pleše z njegovo ljubljeno. A ples je bil kmalu končan in ko je godba iznova zaigrala, se je sukala Anica v objemu drugega plesalca, kar je Zidarja potolažilo.

"Eh kaj, en ples z njim je ne bo zastrupil," se je tolažil. "Jutri ji pa že povem, naj se izogiba tega zoprnega zajedljivca."

In ponosno zravnal je stopil proti ženi, ki ga je vabila k sebi s prosičimi pogledi. Ljudje so ga spoštljivo pozdravljali ter se mu umikali, za hrbtom pa so se oglašale pikre zbadljivke: "Glejte, farmarja, kako ti stopa, ko da je pol mesta njegovega..."

"Seveda, ker je bogat in zdrave pa čvrste otroke ima..."

"Bogat? Ej, počakajte, bomo videli, kako bo hodil čez par let... Ni vse zlato kar se aveti. Pene iz milnice so tudi lepe in slajne..."

In tako dalje. Zbadljivi so bili izvečine premožnejši ljudje, ki Zidarju niso privoščili tega, kar so privoščili sebi.

Zidar teh pikrih opaz seveda ni čul, niti ni videl posmehljivih obrazov izza sebe; on je videl samo sladko prijaznost in jeguljasto spoštovanje, in to mu je izrečeno dobro delo. V časti pri ljudih, ker je imovit! In do premoženja se je dokopal a svojo lastno pametjo in podjetnostjo! Ej, alabe nasvete je dajal Peter Globokar! Če bi bil poslušal njega, bi bil še vedno zamašan farmer, kar pa je rajši poslušal svojo pamet, je zdaj ugleden in spoštovan človek. Ej, pamet, pamet, to je treba poslušati!

Ko so se o polnoči peljali domov — Zidar sam je bil precej okajen od vina in pijan od obilne hvale, ki je je bil deležen — se je mož zadovoljno smehljati. Prav imajo, pameten mož je on. In bogat. In še premožnejši bo. Še nekaj let in na konju bo sedel Zidar, tako trdno, da ga ne bo moči vredi iz sedla. Ej, ni se zaman rodil z možgani v glavi!

Zaradi zbadljivk Jožeta Grebence se ni več vznemirjal. Čemu? Kaj ve revček zeleni? Nič. E, ne bo zmanjkalo denarja, še več ga bo. Zi-

dar že ve, kako ga je treba grabiti. Tega ne zna vaak človek, toda on zna...

In Zidar je malone pomolilvo Jožeta, ki v svoji nespameti govori take nesmiselne besede. Nu, kljub temu se je zagotavljal, da mu ne pozabi njegove predrznosti ter mu ob prvi priliki podkuri. Tako predrznost seveda ne sme ostati nekanzovana. Sicer bi bil revež pred njim. Baharija? Kakšna baharija? Njemu, Zidarju, se ni treba hbatiti. Bahajo se tisti, ki nič nimajo...

V.

Življenje je šlo svojo pot. Ljudje so se, kakor od nekdaj, pehali za kruhom in mnogi tudi za bogastvom. Mnogo pa jih je bilo, ki so si želeli zgolj dela in zaslužka, da bi jim ne bilo treba trpeti pomajkanja, toda teh ljudi niso še videli. Niso jim marali videti. Kdor hoče delati, mu ni treba biti lačnemu! Tako so govorili tiste dni pred potresom razni kratkovidneži v Ameriki — in teh je bilo milijone. Toda število brezposelnih se je še približalo svojemu drugemu milijonu — in še je naraščalo.

Tudi druga znamenja so kazala, da se solnce prosperitete naglo bliža svojemu zatonu. Ljudje so špekulirali kot blazni. Cene vrednostnih papirjev so se zibale v vrtoglavih višinah. In ljudje so jih kupovali, kupovali. Razsodnejši ljudje, ki so v vrvežu plesa okoli zlatega boga Mamona ostali hladni, so svarili ljudi pred to manijo, toda ni zaleglo. Vse je hotelo obogateti, vsi so hoteli postati Morgani in Fordi, vsi so si želeli brezdelnega pohajkovanja in razkošja, ki ga nudi bogastvo. Vsi, razen nekaterih, ki pa jih je bilo malo. Tisti, ki niso zapuili svojega denarja delničam, so ga vtikali v zemljišča in poslopja, upajoč, da napravijo mastne dobičke. Na nesaupljivce, ki svojega denarja niso zaupali nikomur razen bankam, pa je pritiskala silna, od vrha do dna lažnjiva reklama in propaganda, ki so ji le premnogi podlegli.

Tiste čase je mnogo ljudi obogatel — na papirju. Ker so bili "bogati", so hoteli tudi temu primerno živeti. Kar jim je bilo dobro preje, zdaj ni bilo več sanje. Zabili so denar v stvari, ki jih niso potrebovali, brez katerih bi bili lahko izhajali. Novi avtomobili, nova in draga pohištva, nove to, nove je moralo biti ono — in nihče ni maral zaostajati za svojim sosedom. Pogubno bahatstvo je prevzelo ljudi, tudi delavce, ki so se potili v tovarnah za svoj kruh. Zaslužilo se je še. Na prihodnost se ni mnogo mislilo.

Veliki business je to blazno tekmo le še podžgal. Kupujte! Kupujte, da prosperiteta ostane v deželi! Kdor nima gotovine, naj zadolži svoj bodoči zaslužek. Mi počakamo. Samo kupujte! Kupujte, da bodo vaši domovi udobni in slajni kakor domovi bogatašev! Privoščite si vsega, tudi najdražjega! Saj živimo v blagoslovljeni dobi prosperitete!

In ljudje so kupovali, za gotovino, na kredit, kupovali, če so potrebovali ali ne. In ljudje so špekulirali — bogati so hoteli postati.

Kako dolgo še bo šlo tako naprej? Tako so se vpraševali razsodnejši ljudje, ki so bili prepričani, da mora temu blaznemu početju priti prej ali slej konec.

Zidar ni videl ničesar razen prosperitete. On se ni nikdar vprašal, kako dolgo še bo trajala ta zanj in za druge zlata doba. Misli je, da je ne bo kmalu konec. Saj zanj se je jedva dobro začela. In baš v slabih znamenjih je videl znak, da prosperiteta ni dosegla niti še svojega vrhunca.

(Dalje prihodnjik.)

Stevan Galogaža:

TAKRAT

(Za Prosveto prevedel Mile Klopčič.)

V letu dni borbe in maršev so vojaki pokazali nepričakovano vztrajnost. Tisti, ki so ostali živi, so ostali, da plačajo vse humanistične taze kot strašila za vrabce. Minilo je leto dni neprestanega klanja. Pesniki so imeli svoje teme o viteštvu in junstvu, delničarji tovarn topov, pušk in municije pa so imeli svoje dividende. In po vsem tem so prišli v mesto, da se odpočijejo. Nastanili so se v kasarni. Ribar je bil prvič v kasarni.

Tu je potekalo življenje žalostno in bedno. Nekdo je pripomnil, da so zdaj kot svinje, ki se hočejo nekoliko srediti za kesnejša klanja in za gostije nekaterih. Tifus je pobiral enega za drugim. Zato so šli od tod v neko vas blizu S. Za vojake čete, v kateri je bil Ribar, je bilo to kot nalašč, ker so bili doma iz bližnjih vasi. Dovoljen je za obiskovanje družine niso dajali, zato je vsako noč nekaj vojakov pobegnilo domov, zjutraj pa so se vračali, kot da ne bi nič bilo. Tisti, ki so bili doma bolj premožni, so se vračali s čistim prnikom, kruhom in slanino. Drugi niso prinašali ničesar, ker nje-

sor imeli niso. Oficirji so vendarle zvedeli za te nočne izprehode, postavljali so straže, in od tedaj je bilo slišati vsako jutro: "Lezi!"

Debela palica je udarila po vojaki, in kriki so se razlegali daleč. Nekateri so nategnili mišice na licu in niso niti enkrat zakrčali. Zato si slišal ukaz: "Se pet!"

"Deset... huje... spodbij ga..."

"Petdeset... le še bolj, kaprol, vrag te potpili, sicer boš legel ti namestu njega."

Po ukazu so morali stati okrog vojaki in gledati. To so počeli, da bi ohranili disciplino, da bi preprečili nedovoljeno odhajanje v vasi. Sumili so, da bi ta zveza med vojak in njihovimi družinami po vaseh mogla delovati neugodno na moralno čet, ker so se vračali vojaki iz vasi iz vasi z nekimi mislimi, ki jih ni v vojaških in vojnih predpisih. Te samostojne misli so bile torej zanje drage, kakor je pač bil deturini oficir zjutraj razpoložen.

Nekateri vojaki so vendarle odhajali, ker so bili dogovorjeni s stražami. To je bilo težko: biti v domačem kraju, a po tako dolgem času in tolkih vojnih dogodkih ne stopiti k svojim ljudem. Ribaru se je zdelo to zelo neumno, a rekel ni ničesar. Vsem je zlezel strah v kosti in vsak je

bil srečen, da ga niso klicali na raport.

Zato se je zelo začudil, ko ga je nekega jutra poklical četni narednik:

"Vstani!"

"Kam?"

"Vstani, če ti pravim!"

Spotoma mu je dejal, da ga kliče poveljnik regimenta. Čudil se je. Zakaj na raport? Premišljal je svoje obnašanje v času, ko so se mudili v tej vasi. Iz taborišča ni nikamor bežal v sosedne vasi, ker ni doma iz teh krajev. Je bil mogoče nepreviden, pa je zinjil kaj komu, komur ne bi bil smel? Nazadnje je prišel do zaključka, da objektivno ni nobenih razlogov, da bi ga batinali. Pa vendar? Spominja se, da je nekoč zdavnaj pripomnil naredniku, da je brez smisla dajati vojakom zaušnice. Narednik je kofotal, kadarkoli se je kje napil, brez kakšnih razlogov. Samo tako, da je brez strahu zadovoljil svoje viteštvo. Na Ribarjevo pripombo se je obrnil, ga rabeljako pogledal, mu opoval mater ("in otroka, če si oščenjen" — je dejal ter zagrožil, da bo "legel", če se bo še kdaj predrazil govoriti take študentske neumnosti. A tega je še osem mesecev...

Tako je prišel pred polkovnega poveljnika. "Si odšel kdaj na dopust?"

"Nisem."

"A kaj si počel tam?"

"Jaz? Kje? Nič!"

"Na, preberi tole."

Pomlil je Ribarju majhen listič papirja, popisan s svinčnikom in precej nečitljivo. Čita, a spočetka ni razumel niti besede. Na koncu pisma je bral:

"Pa če je še živ, pogostil bi ga kot brata, da mu dovolite naj pride, ker bi danes jaz ne bil živ."

Kratkoma: nekdo, kmet iz sosedne vasi, trdi v tem pismu, da mu je Ribar rešil življenje, ko je bil ranjen, da je slišal, da je njegov polk v bližini, pa prosi poveljnika, da pošlje Ribarja k njemu, da se mu zahvali. Sprva se ni ničesar spominjal, šele potem se je domislil vsega tega, kot skozi meglo. Bilo mu je kar nerodno. In vsekakor je bil videti takrat nekam zmeden, ko je prebral pismo in zastrmel v poveljnika.

"No, kaj je? To je lepo od tebe. To je vojaško prijateljstvo."

Še bolj je zasijal Ribar. Pozabil je ta dogodek in ime tega človeka. Povsem jasno mu je bilo le eno: da ne bo dobil batin. Pri tej misli se je pomiril in znal.

"Bi rad šel?"

"Prosim, če je mogoče..."

"Debro, tri dni."

Tri dni dopusta! To je bila senzacija za vsa četa, ker se kaj takega ni dogajalo. Navade so bile drugačne: dopusta nič, po dva do tri dni brez kruha, a v enem letu vsega skupaj trikrat toplo kosilo. Zato je bilo prenesljivo, da je nekdo od vojakov dobil tri dni dopusta.

Vzel je prazno torbo in v dveh urah prišel v vas. Ko je šel skozi vas, je opazil, kako se na vseh oknih pojavljajo glave, otroci in ženske hite na cesto in gledajo, češ, ali ni mogoče kdo od naših. Vprašal je, kje je hiša tistega človeka. In tako je prišel na neko dvorišče. Kakor hitro se je pojavil na dvorišču, je nastal cel alarm. Pritekle so ženske, odrastle dekle in dva fanta.

"Ste vi..."

"Sem."

Nikoli v svojem življenju ga menda ni bilo tako srčno kot takrat. Deklica je stopila k njemu in mu hotela poljubiti roke in suknjo.

"Vi ste tisti," je govorila žena, "vi ste ga rešili. Stopite v hišo, in še ne more vstati, kar leži še."

Naglo so govorili, zasopleni, a z lic in iz oči jim sije neverjetno veselje. Nenaodoma se je vznemiril še Ribar, branil se je, da bi bil "središče", in vprašal (samo tako, da pač nekaj reče): "Kje mi je prijatelj, čeprav mu je že ona rekla, da leži v hiši. Ko je stopil skozi vrata, se je iskreno razveselil in z njega se je sivalilo breme nejasnosti: takoj je spoznal tega človeka. To je Peter. In spomnil se je majhne vojne epizode. Po nekem naskoku so se umikali. Ob tem umiku je bil Peter ranjen in je padel. Streljali so dalje preko njegove glave, ker je obležal v sredini, med dvema sovražnikoma. Vsi so pri umiku lasli mimo njega, nihče se ni upal odvesti ranjenca s seboj. Strašno je klical na pomoč in se držal za ranjeno nogo, a nihče ni tvegal. Prizor je bil obupno žalosten.

Takoj po prvih dneh vojne je postal Ribar resigniran. Realnost je prebila in našla njegove idealistične neumnosti, a osamljen ni našel ishoda in resignacija je rastle od dne do dne. Življenje mu je postalo neumno, nesmiselno. Kako badeš čas je bil tedaj! V takem razpoloženju menda je Ribar edini tvegal. Mogoče je spadal med tiste, ki

KRISTE S. N. P. J.

Pri Prosveti ostrime Književni Matici SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in če katero želite naročiti, sedaj je čas zato.

Ameriški Slovenci, glasno... \$2.50
Slovenska Anglijska Slovenci... 2.00
Zakaj... 1.75
Zakaj... 1.50
Peter Mahovcova v... 1.50
Junijske Rignine... 1.50
Erbenica, igra... .35
Med brati, igra... .30

Denar in naročilo pošljite na naslov:

PROSVETA
2657 S. Lawndale Avenue,
Chicago, Ill.

jih krogi "ne mara", toda... ranjeni Peter je bil odveden v zaledje, a Ribar se je potem včepnil, da bi videl, ali je res ostal cel.

Ko ga je zagledal na postelji, se je spomnil vsega. Stopil je k njemu, svest si, da bo prišlo zdaj tisto najhujše. In Peter je res začel:

"E, prijatelj moj, kje bi bil zdaj jaz, če ne bi bilo tebe?"

"Pusti to vendar. Kako je, je noga šla? Nič prida to..."

Branil se, a ni uspelo.

"Zena, stopi sem. Otroci, sem."

Vse je zbral in najbrž stotič začel:

"Če ne bi bilo njega... glejte, to je tisti..."

Tri dni je ostal pri tem kmetu, pazili in skrbeli so zanj kot za bolnega otroka. Kmetu ni zadostovalo, da je pripovedoval samo domačim, sklical je celo sosedo, da ga pokaže in da jim znova pove vse, kako je to bilo. Tretji dan je dejal:

"Za nas je vojna zlo, in ljudje postanejo zlobni."

"Zlo", je potrdila žena, "majhni smo, a vojna je velika."

Povsod po vaseh so govorili, da je vojna zlo, in premišljali so, kje je sila, ki bi to zlo uničila. Iskali so to silo zunaj sebe, nekateri pa so mislili in upali, da bodo to zlo zatrli tisti, ki jim vojna ne prinaša zla. Vse mogoče so govorili po vaseh... Ko se je Ribar vračal v svoj polk, je bila torba polna daril, a misel nažuljena kot delavske roke.

"Pazi na glavo, to ni vredno glave..."

Tako so se poslovlili. V njih se je rodilo nekaj skupnega in oči so se jim orosile. Nekajkrat je naglasil Ribarju, naj spet pride, ko bo mogel, naj mu piše, da je njegova hiša tudi Ribarjeva hiša, a če ostane živ, naj piše po vojni "da bomo videli, zakaj je bilo in kako je bilo."

Od takrat je preteklo precej časa. Ko mu je Ribar pisal, da ni tako, kakor so nekoč govorili, ker ta vojna ni vzrok, marveč posledica, ni dobil odgovora. Pod bremenom zmage je beda končala s tistim, kar se je imenovalo Peter.

Časi se ispreminjajo

Pred poroko je govoril on, ona je pa poslušala. Kmalu po poroki je govorila ona, a on je poslušal. Čez pet let sta govorila oba in sosedje so poslušali.

Učitelj (Tonček, ki je prišel v šolo): "Joj, Tonček, še spet si se potepal in celo dva zoba si izgubil."

Tonček: "Ne, nisem jih, naj jih imam tu v žepu."

Ugaana

"Katera žival prenese največ mraza, Moric?"

"Bolha, ki v najhujšem mrazu leta okoli v araji."

Črnogorski humor

Na svetnika je mislil

Milivoje Mitrov iz Pješivce je prodal v Nikšiću koš fig. Vračal se je domov in spotoma je šel denar. Kar mu je padla iz rok petica in se zatrkjala med kamenje. Celi dve uri je vtikal roko v luknje in je prevračal kamenje, toda petice ni mogel najti. Slednjič je vzdihnil, rekoč:

— Darujem jo v počastitev Sv. Vasilija.

(Iz zbirke Mičuna M. Pavičevića.)

Črnogorski vojvode in avstrijski generali

Ko je bil črnogorski ministarski predsednik vojvoda Božo Petrović nekoč na Dunaju, ga je neki dunajski gospod vprašal:

— Kakšna je razlika med črnogorskim vojvodom in našim generalom?

— Razlika je ta, da črnogorski vojvoda vedno kriči, kadar vodi vojsko: "Kdor je junak, za menoj," dočim zapove vaš general: "Fantje naprej," sam pa ostane zadaj.

Ranki Milovan

V neki črnogorski vasi je umrl mož po imenu Milovan in zapustil je mlado vdovo in starega brata. Vdova se je kmalu spetala z vaškim fantom in svak jo je neke noči zalotil in flagrant. Vprašal je fanta:

— Kdo si? Ali veš, čigava žena je to?

— Moja. Jaz sem ranki Milovan.

— A tako, misli sem, da je kdo drugi, če si pa Ti, naj pa bo tvoja.

Jezik se ne poti

Pred volitvami je prišel v Bar neki politični vrvak agitator. Na shodu je obetal gimnazijo.

V NAJEM SE ODDA—6 sobno stanovanje na novo prebarvano. Zapri porč zdej. En blok od 26. ulice na: 2721 S. Millard Ave., Chicago, Ill.—(Adv.)

NAZNANILO

Društvenim tajnikom in tajnicam se nanašajo, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopnih, črtanih in izobčenih članov upravnistva Prosvete, da se lahko točno uredi imenik za pošiljanje Prosvete. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku, omenjajo tam v arhivu in jih upravnistvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zato pripravljene listine vse naslove upravnistva Prosvete posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravnistvo ujudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.

Philip Godina, upravitelj.

kanalizacijo barskega polja, poro šoli in še marsikaj dobrega. Dejal je, da začne njegova stranka takoj graditi tudi železnico, samo če pri volitvah zmagajo.

— Lepo govori, poštenjak mora biti, — je dejal Joco svojemu sosedu.

— Beži no, obetati ni težko, saj se jezik ne poti, — se je odrezal sosed.

V trgovini

— Kakšen prodajalec pa ste? Zakaj ste tako osorno zavrnili gospoda, ki je hotel nekaj kupiti? Zapomnite si, da ima od jemalec vedno prav.

— Ne vem, gospod šef, kak je a tem. Gospod je dejal, da je pri nas jama razbojnikov.

Stalno omizje

Kaj je stalno omizje? — Odgovor: Določena miza v določenem lokalu, kjer se snidejo ob določenih dnevih in določeni uri ljudje, popijejo določeno število vrčkov, govorijo o določenih rečeh in ob določeni uri odidejo.

ŽRTVUJEMO

8-tenov staro popolno hišno opravo: francoska jedilna soba \$50; šidana francoska orientalna preproga in ameriško orientalna \$22; spalna orehova oprema in benediško ogledalo \$60, krasna, italijanskega rosnja jedilna miza, oprava \$65—vse skupaj je vredno \$375; 5 kosov sanjatih stolov za sajtrk \$15; Coxwell stol \$15; električni pometal \$10. Proda se vaak kos posebej ali pa vse skupaj za \$387.00. Proda se tudi Grand piano, radio itd. Mi plačamo prevosino. Oglašite se na: 5358 Washington Blvd. North of Madison. Tel. Austin 3338. Chicago, Ill. (Adv.)

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (April 30, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravčasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljeno, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vlad napakega naslova, pišite nam diplomico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.50 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Upravnistvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitke, čestitke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So.